

HOOFDSTUK 1: MENSELIJKE INTERACTIE

1. BEGRIPSBEPALING.....	3
2. SOORTEN INTERACTIE.....	4
2.1. RUIL.....	4
2.2. MACHTSUITOEFENING.....	5
2.3. SAMENWERKING.....	6
2.4. COMPETITIE.....	6
2.5. CONFLICT.....	6
2.6. CONFORMITEIT.....	7
3. FACTOREN DIE MENSELIJKE INTERACTIE BEÏNVLOEDEN.....	7
3.1. COGNITIE.....	7
3.2. CONTEXT.....	11
3.3. SOCIALE PERCEPTIE.....	14
3.4. ZELFBEELD.....	19

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Menselijke interactie (onderstreept) (p.4)
Factoren die menselijke interactie beïnvloeden (p.4)

HOOFDSTUK 2: GEDRAG

1. WAT IS GEDRAG?.....	3
2. INTERNE FACTOREN DIE HET GEDRAG BEÏNVLOEDEN.....	4
2.1. BIOLOGISCHE FACTOREN.....	4
2.1.1. Genen.....	4
2.1.2. Het biologisch geslacht.....	4
2.1.3. Stornissen.....	6
2.2. LEERPROCESSEN.....	8
2.3. COGNITIEVE PROCESSEN.....	10
2.4. PSYCHODYNAMISCHE FACTOREN.....	12
2.4.1. Persoonlijkheid.....	12
2.4.2. Emotie.....	13
2.4.3. Motivatie.....	14
3. EXTERNE FACTOREN DIE HET GEDRAG BEÏNVLOEDEN.....	15
3.1. CONTEXTUELE FACTOREN.....	16
3.2. DE SOCIAAL-CULTURELE CONTEXT.....	17
3.2.1. Sociale structuur.....	17
3.2.2. Waarden en normen.....	20
3.2.3. Sociale positie en status.....	22
3.2.4. Sociale rol.....	23
4. AANLEREN VAN GEDRAG.....	25
4.1. KLASSIEKE CONDITIONERING.....	25
4.1.1. Experiment van Pavlov.....	25
4.1.2. Gedragstherapie: aversie therapie.....	27
4.2. OPERANTE CONDITIONERING.....	28
4.2.1. Thorndike.....	28
4.2.2. Skinner.....	28
4.3. LEREN DOOR OBSERVATIE (SOCIALE LEERTHEORIE).....	33
4.3.1. Het Bobo doll-experiment.....	33
4.3.2. Verfijningen.....	34
4.3.3. Sociaal leren en de media.....	35
4.3.4. Therapie: fobieën overwinnen door imitatie.....	37
4.4. INZICHTELIJK LEREN.....	39

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Menselijke interactie > Factoren die gedrag beïnvloeden (p.4)
Menselijke interactie > Aanleren van gedrag (p.4)

HOOFDSTUK 3: DE SOCIALE ATTRIBUTIETHEORIE

1. DE SOCIALE ATTRIBUTIETHEORIE.....	3
2. ATTRIBUTIEFOUTEN.....	5
2.1. DE FUNDAMENTELE ATTRIBUTIEFOUT.....	5
2.2. HALO-EFFECT.....	6
2.3. HORN-EFFECT.....	7
2.4. SELF-SERVING BIAS.....	8
2.5. STEREOTYPERING.....	9
2.6. VOOROORDELEN.....	10
2.7. ANDERE (ter info).....	10

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Menselijke interactie > Sociale attributietheorie (p.4-5)

HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE

1. WAT IS COMMUNICATIE?.....	3
2. HET COMMUNICATIEPROCES.....	3
3. HET COMMUNICATIEMODEL.....	5
4. SOORTEN COMMUNICATIE.....	6
4.1. INTRAPERSONLIJKE COMMUNICATIE.....	6
4.2. INTERPERSONLIJKE COMMUNICATIE.....	6
4.3. MASSACOMMUNICATIE.....	7
4.4. EENZIJDIGE COMMUNICATIE.....	7
4.5. MEERZIJDIGE COMMUNICATIE.....	7
4.6. VERBALE COMMUNICATIE.....	7
4.7. NON-VERBALE COMMUNICATIE.....	8
5. COMMUNICATIEPROBLEMEN.....	9
5.1. RUIS.....	10
5.2. COMMUNICATIESTOPS.....	11
6. INHOUD EN BETREKKING.....	12
7. ASSERTIVITEIT EN KRITIEK.....	16
7.1. ASSERTIVITEIT.....	16
7.2. KRITIEK.....	18
8. LUISTERHOUDING.....	19
8.1. IK-BOODSCHAP.....	19
8.2. ACTIEF LUISTEREN.....	20
8.3. AANDACHT VOOR NON-VERBALE BOODSCHAPPEN.....	21

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Passend communiceren > Communicatie (p.6)
Passend communiceren > Assertief gedrag (p.7)

HOOFDSTUK 5: CONFLICTEN

1. BEGRIPPEN.....	3
2. SOORTEN CONFLICTEN.....	4
3. FASEN IN EEN CONFLICT.....	6
4. GEVOLGEN VAN CONFLICTEN.....	12
5. CONFLICTHANTERINGSSTIJLEN: HET MODEL VAN THOMAS EN KILMANN.....	14
6. CONFLICTEN OPLOSSEN.....	18
6.1. ZELF OPLOSSEN.....	18
6.2. BEMIDDELING.....	19
6.3. VONNIS.....	20
6.4. ONDERDRUKKING.....	20

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:

Passend communiceren > Conflicten (p.6)

Passend communiceren > Soorten conflicten (p.6)

Passend communiceren > Fasen in een conflict (p.6)

Passend communiceren > Gevolgen van een conflict (p.6)

Passend communiceren > Conflicthanteringsstijl volgens het Thomas-Kilmann model (p.6)

HOOFDSTUK 6: GLOBALISERING, STRATIFICATIE EN BREUKLIJNEN

1. GLOBALISERING.....	3
1.1. GEVOLGEN VAN DE GLOBALISERING.....	3
1.2. GLOBALISERING EN CULTURELE IDENTITEIT.....	4
1.3. DE MULTICULTURELE SAMENLEVING.....	7
2. BEGRIPPEN IN VERBAND MET SOCIALE STRATIFICATIE.....	7
2.1. SOCIALE STRATIFICATIE.....	7
2.2. SOCIALE KLASSE.....	8
2.3. SOCIAALECONOMISCHE STATUS (SES).....	9
2.4. KASTENMAATSCHAPPIJ.....	10
3. DE KLASSENMAATSCHAPPIJ.....	11
3.1. FACTOREN DIE DE SOCIALE STRATIFICATIE BEPALEN.....	11
3.2. SOCIALE MOBILITEIT.....	14
3.3. SOCIALE STRATIFICATIE EN ACTIEVE PARTICIPATIE.....	15
4. BREUKLIJNEN.....	21
4.1. RIJKDOM.....	21
4.2. LEVENSBESCHOUWING.....	27
4.3. KENNIS.....	29
5. ACTUELE MAATSCHAPPELIJKE TENDENSEN.....	31
5.1. BELANGRIJKE TENDENSEN.....	32
5.2. VERBANDEN.....	37

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Breuklijnen in de samenleving > Globalisering (p.8)
Breuklijnen in de samenleving > Sociale stratificatie (p.8)
Breuklijnen in de samenleving > Maatschappelijke breuklijnen (p.8)
Breuklijnen in de samenleving > Actuele maatschappelijke tendensen (p.8)

HOOFDSTUK 7: DE SAMENLEVING ALS DEMOCRATISCH SYSTEEM

1. DE DEMOCRATIE.....	4
1.1. WAT IS EEN DEMOCRATIE?.....	4
1.2. KENMERKEN VAN EEN DEMOCRATIE.....	5
2. POLITIEKE PARTICIPATIE.....	8
3. POLITIEKE VERTEGENWOORDIGING IN BELGIË.....	9
3.1. DE VERKIEZINGEN.....	9
3.2. DE VLAAMSE POLITIEKE PARTIJEN.....	10
3.2.1. CD&V.....	10
3.2.2. Groen!.....	11
3.2.3. N-VA.....	12
3.2.4. Open Vld.....	13
3.2.5. PVDA.....	15
3.2.6. Vooruit.....	16
3.2.7. Vlaams Belang.....	17
4. HET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD IN BELGIË.....	21
4.1. HET MIDDENVELD: BEGRIP EN BELANG.....	21
4.2. INDELING VAN HET MIDDENVELD.....	22
4.3. CONCRETE VOORBEELDEN.....	23
4.3.1. Jeugdbeweging.....	23
4.3.2. Milieuorganisaties.....	24
4.3.3. Belangengroepen.....	24
4.3.4. Vakbonden en werkgeversorganisaties.....	25
4.3.5. Ziekenfondsen.....	28

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Breuklijnen in de samenleving > De samenleving als democratisch systeem (p.8)

HOOFDSTUK 8: DE SAMENLEVING ALS ECONOMISCH SYSTEEM

1. HUISVESTING.....	3
1.1. HUISVESTING IN HET ECONOMISCH SYSTEEM.....	3
1.2. WOONPLAATS.....	4
1.3. WONEN IS EEN RECHT.....	5
2. BELASTINGEN.....	7
2.1. BELASTINGEN IN HET ECONOMISCH SYSTEEM.....	7
2.2. DE NOODZAAK VAN BELASTINGEN.....	8
2.3. BELASTINGEN IN BELGIË.....	8
3. TEWERKSTELLING.....	9
3.1. TEWERKSTELLING IN HET ECONOMISCH SYSTEEM.....	9
3.2. DE ARBEIDSMARKTPARADOX EN KNELPUNTBEROEPEN.....	11
3.3. DE WERKLOOSHEIDSVAl.....	12
3.4. GAAN WERKEN.....	12
3.5. STIMULEREN VAN DE TEWERKSTELLING.....	13
4. CONSUMENTENGEDRAG.....	14
4.1. HET BEGRIP CONSUMENTENGEDRAG.....	14
4.2. FACTOREN DIE EEN INVLOED HEBBEN OP HET CONSUMENTENGEDRAG.....	15
4.3. BELANG VAN CONSUMENTENGEDRAG.....	24
5. VERZEKERINGEN.....	27
5.1. BEGRIPPEN.....	27
5.2. SOORTEN VERZEKERINGEN.....	30
5.3. AUTOVERZEKERINGEN.....	34

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Breuklijnen in de samenleving > De samenleving als economisch systeem (p.9)

HOOFDSTUK 9: DE SAMENLEVING ALS SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJK SYSTEEM

1. SOCIALE ZEKERHEID.....	3
1.1. DOEL EN KENMERKEN.....	3
1.2. SECTOREN EN UITKERINGEN BINNEN DE SOCIALE ZEKERHEID.....	4
1.3. SOCIALE BIJSTAND EN OCMW.....	5
2. GEZONDHEIDSZORG.....	6
2.1. ORGANISATIE VAN DE GEZONDHEIDSZORG IN BELGIË.....	6
2.2. DE SOCIALE KAART.....	7
3. CULTUUR, SPORT, JEUGD EN MEDIA.....	8
3.1. SPORT EN CULTUUR.....	8
3.2. MEDIA.....	9
3.3. JEUGD.....	17
4. ONDERWIJS.....	19
4.1. LEERPLICHT.....	19
4.2. DE ONDERWIJSNETTEN.....	19
4.3. DE METHODESCHOLEN.....	20

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Breuklijnen in de samenleving > De samenleving als sociaal-maatschappelijk systeem (p.9)

HOOFDSTUK 10: DE SAMENLEVING ALS RECHTSSYSTEEM

1. DE DEFINITIE, HET NUT EN DE KENMERKEN VAN HET RECHT.....	3
2. HET BELGISCH RECHT.....	4
3. ORGANISATIE VAN DE RECHTBANKEN.....	6
4. JURIDISCHE HULP.....	10
4.1. JURIDISCHE EERSTELIJNSBIJSTAND.....	10
4.2. JURIDISCHE TWEEDELIJNSBIJSTAND.....	13
5. SOORTEN RECHTSZAKEN.....	13
5.1. HET STRAFRECHTELIJK PROCES / DE STRAFZAAK.....	13
5.2. HET BURGERLIJK PROCES / DE BURGERLIJKE ZAAK.....	14
5.3. GEMENGDE ZAAK.....	15

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Breuklijnen in de samenleving > De samenleving als rechtssysteem (p.9)

HOOFDSTUK 11: ONTWIKKELING VAN DE MENS - DEEL 1

1. PSYCHOLOGIE EN MENSENKENNIS.....	3
1.1. WETENSCHAPPELIJKE KENNIS EN COMMONSENSE-KENNIS.....	3
1.2. MENSENKENNIS EN PSYCHOLOGIE.....	8
2. ONTWIKKELING.....	9
3. FACTOREN DIE DE ONTWIKKELING BEÏNVLOEDEN.....	10
3.1. AANLEG (NATURE) EN MILIEU (NURTURE).....	10
3.2. ZELFBEPALING.....	14
4. ONTWIKKELINGSGEBIEDEN.....	17
4.1. FYSIEKE / LICHAMELIJKE ONTWIKKELING:.....	17
4.2. PSYCHISCHE ONTWIKKELING.....	18
4.3. SOCIALE ONTWIKKELING.....	21
5. GROTE ONTWIKKELINGSDENKERS.....	21
5.1. FREUD.....	21
5.2. PIAGET.....	24
5.3. ERIKSON.....	27
5.4. KOHLBERG.....	31
5.5. HAVIGHURST.....	33
6. HET BELANG VAN SPELEN.....	36
6.1. WAT LEERT EEN KIND DOOR TE SPELEN?.....	36
6.2. SOORTEN SPEL.....	37
7. WAAROM MOET EEN OPVOEDER IETS WETEN OVER ONTWIKKELING?.....	39

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:

Ontwikkeling van de mens > Ontwikkeling (p.10)

Ontwikkeling van de mens > Factoren die de ontwikkeling beïnvloeden (p.10)

Ontwikkeling van de mens > Ontwikkelingsgebieden (p.10)

Ontwikkeling van de mens > De theorie van Erikson over persoonlijkheidsontwikkeling (p.10)

Ontwikkeling van de mens > De theorie van Kohlberg over morele ontwikkeling (p.11)

Ontwikkeling van de mens > De theorie van Piaget over cognitieve ontwikkeling (p.11)

Ontwikkeling van de mens > Ontwikkelingstaken volgens Havighurst (p.11)

HOOFDSTUK 12: ONTWIKKELING VAN DE MENS - DEEL 2

1. LEVENSFASEN.....	3
2. BABY OF ZUIGELING.....	4
2.1. LICHAAMELIJK.....	4
2.2. MOTORISCH.....	4
2.3. COGNITIEF.....	7
2.4. SOCIAAL-EMOTIONEEL.....	8
2.5. TAAL.....	11
2.6. SPEL.....	12
3. PEUTER.....	12
3.1. LICHAAMELIJK.....	12
3.2. MOTORISCH.....	12
3.3. COGNITIEF.....	13
3.4. SOCIAAL-EMOTIONEEL.....	15
3.5. TAAL.....	16
3.6. SPEL.....	17
3.7. SCHOOLSE ONTWIKKELING.....	18
4. KLEUTER.....	18
4.1. LICHAAMELIJK.....	18
4.2. MOTORISCH.....	18
4.3. COGNITIEF.....	18
4.4. SOCIAAL-EMOTIONEEL.....	19
4.5. SPEL.....	20
4.6. SCHOOLSE ONTWIKKELING.....	20
5. BASISCHOOLLEEFTIJD.....	21
5.1. LICHAAMELIJK.....	21
5.2. MOTORISCH.....	22
5.3. COGNITIEF.....	22
5.4. SOCIAAL-EMOTIONEEL.....	23
6. ADOLESCENTIE.....	24
6.1. LICHAAMELIJK.....	24
6.2. MOTORISCH.....	28
6.3. SOCIAAL-EMOTIONEEL.....	28
7. VOLWASSENHEID.....	35
7.1. FYSIEK EN MOTORISCH.....	35
7.2. COGNITIEF.....	35
7.3. UITDAGINGEN EN VERANDERINGEN.....	35
8. OUDERDOM.....	36

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:

Ontwikkeling van de mens > Levensfasen (p.11)

Ontwikkeling van de mens > Zuigeling/baby (p.11) tot en met Ouderdom (p.13)

Behalve de specifieke problemen die zich kunnen voordoen in de verschillende leeftijdsfasen.

Die problemen komen apart aan bod in Hoofdstuk 14.

HOOFDSTUK 13: OPVOEDING

1. BEGRIPSBEPALING: OPVOEDEN.....	3
2. OPVOEDINGSSTIJLEN.....	4
2.1. CONTROLE EN WARMTE.....	4
2.1.1. De autoritaire opvoedingsstijl.....	5
2.1.2. De permissieve opvoedingsstijl.....	6
2.1.3. De onverschillige en verwaarlozende opvoedingsstijl.....	7
2.1.4. De democratische opvoedingsstijl en de structurerende opvoedingsstijl.....	8
2.2. STURING: DIRECTIEVE EN NIET-DIRECTIEVE OPVOEDINGSSTIJLEN.....	9
2.3. OVERBESCHERMENDE OPVOEDINGSSTIJL.....	10
3. OPVOEDINGSMIDDELEN.....	12
3.1. AANPASSEN AAN DE OMGEVING.....	12
3.2. AFLEIDEN.....	13
3.3. BELONEN EN STRAFFEN.....	14
3.3.1. Belonen.....	14
3.3.2. Straffen.....	17
3.4. GEBRUIK VAN HUMOR.....	18
3.5. GEBRUIK VAN HET PEDAGOGISCH MILIEU.....	19
3.6. GESPREK VOEREN.....	19
3.7. GRENZEN, REGELS EN AFSPRAKEN.....	20
3.8. NEGEREN.....	20
3.9. OPBOUWEN VAN EEN VERTROUWENSRELATIE.....	21
3.10. STIMULEREN EN STRUCTUREREN.....	22
3.11. VOORBEELDGEDRAG.....	23
4. OPVOEDINGSMILIEUS.....	24
4.1. HET EERSTE OPVOEDINGSMILIEU: HET GEZIN.....	24
4.2. HET TWEDE OPVOEDINGSMILIEU: DE SCHOOL.....	28
4.3. HET DERDE OPVOEDINGSMILIEU: JEUGDBEWEGING, SPORTCLUBS,	31
4.4. HET VIERDE OPVOEDINGSMILIEU: DE MEDIA.....	31
5. OPVOEDINGSPROBLEMEN.....	31
5.1. VERWENNING.....	31
5.2. VERWAARLOZING EN MISHANDELING.....	33

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen die in de vakfiche voor 2024 vermeld staan onder:
Ontwikkeling van de mens > Opvoeding (p.13)
Ontwikkeling van de mens > Opvoedingsstijlen (p.13)
Ontwikkeling van de mens > Opvoedingsmiddelen (p.13-14)
Ontwikkeling van de mens > Opvoedingsmilieus (p.14)
Ontwikkeling van de mens > Opvoedingsproblemen (p.14)

HOOFDSTUK 14:

PROBLEMEN DIE KUNNEN OPTREDEN IN DE VERSCHILLENDE LEVENSFASES

1. ONTWIKKELINGSSTOORNISSEN.....	3
1.1. DSM-5.....	3
1.2. NEUROBIOLOGISCHE ONTWIKKELINGSSTOORNISSEN.....	5
2. DE REACTIEVE HECHTINGSSTOORNIS.....	10
3. PROBLEMEN OP SCHOOL.....	11
3.1. FAALANGST.....	11
3.2. LEERPROBLEMEN.....	11
4. PROBLEMEN IN DE SOCIALE RELATIES.....	12
4.1. PESTEN.....	12
4.2. PROBLEMEN IN VERBAND MET GROEPSDRUK.....	12
5. MOEILIJK GEDRAG.....	14
5.1. GEDRAGSPROBLEMEN.....	14
5.2. GEDRAGSSTOORNISSEN.....	15
6. VERSLAVING.....	16
7. PSYCHISCHE PROBLEMEN.....	18
7.1. PERSOONLIJKHEIDSSTOORNISSEN.....	18
7.2. ANGSTSTOORNISSEN.....	19
7.3. PSYCHOTISCHE STOORNISSEN.....	21
7.4. STEMMINGSSTOORNISSEN.....	22
8. STRESS, BURN-OUT EN DECOMPENSATIE.....	25
8.1. BURN-OUT.....	25
8.2. STRESS.....	25
8.3. DECOMPENSATIE.....	26
9. SPECIFIEKE PROBLEMEN VAN DE VOLWASSENHEID.....	26
9.1. LEGENESTSYNDROOM.....	26
9.2. MIDLIFECRISIS.....	27
9.3. RELATIEPROBLEMEN/ECHTSCHIEDING.....	28
9.4. SANDWICHGENERATIE.....	31
9.5. WERKELOOSHEID.....	31
9.6. BOEMERANGKINDEREN.....	34
10. OUDERDOM.....	35
10.1. EENZAAMHEID: VERLIES EN VERDRIET.....	35
10.2. DOOD EN ROUWERWERKING.....	36
10.3. DEMENTIE.....	37
10.4. DEPRESSIE.....	40

Dit hoofdstuk behandelt enkele van de educatieve, medische en sociale problemen die kunnen optreden in de verschillende levensfasen. De vakfiche vermeldt problemen alleen expliciet bij Volwassenheid, Ouderdom en Opvoeding, maar je moet hier toch meer over weten dan dat.

- Ten eerste sluit het aan bij je kennis van een "normale" ontwikkeling.
- Ten tweede staat er in de vakfiche "Je herkent en benoemt de verschillende ondersteunings- en begeleidingsinstanties bij opvoedingsproblemen". Om dit op een zinvolle manier te kunnen doen, moet je weten welke opvoedingsproblemen er zoal bestaan. Dit is veel meer dan verwenning, verwaarlozing en mishandeling.

HOOFDSTUK 15: ONDERSTEUNINGS- EN BEGELEIDINGSINSTANTIES

1. INTEGRALE JEUGDHULPVERLENING.....	3
1.1. RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE JEUGDHULP.....	3
1.1.1. Kind en Gezin (K&G).....	3
1.1.2. Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB).....	4
1.1.3. Centra voor Algemeen Welzijnswerk.....	5
1.1.4. Jongerenadviescentra (JAC).....	7
1.1.5. Centrum voor geestelijke gezondheidszorg.....	8
1.1.6. Dienst ondersteuningsplan.....	9
1.2. NIET-RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE JEUGDHULP.....	9
1.2.1. Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentrum.....	10
1.2.2. Diensten voor pleegzorg.....	10
1.2.3. Diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA).....	10
1.2.4. Centra voor integrale gezinszorg.....	11
1.2.5. Crisishulp aan huis.....	12
2. ANDERE HULP VOOR KINDEREN, JONGEREN EN HUN OUDERS.....	12
2.1. KRAAMZORG.....	12
2.2. HUISARTS / KINDERARTS.....	12
2.3. CENTRUM VOOR ONTWIKKELINGSSTOORNISSEN (COS).....	12
2.4. OPVOEDINGSWINKEL.....	13
2.5. VERTROUWENSCESTRUM KINDERMISHANDELING.....	13
2.6. REVALIDATIECENTRUM.....	14
2.7. AWEL.....	15
2.8. ANDERE.....	15
3. VOLWASSENEN.....	16
3.1. TELE-ONTHAAL.....	16
3.2. OCMW.....	16
3.3. CENTRA VOOR THUISZORG.....	16
3.4. SOCIALE DIENSTEN ZIEKENFONDSEN.....	17
3.5. RUSTHUIZEN (ROB) EN RUST- EN VERZORGINGSTEHUIZEN (RVT).....	17
3.6. VLAAMS AGENTSCHAP VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP.....	18
3.7. VDAB.....	18
3.8. GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG.....	19
3.8.1. Psychotherapeuten.....	19
3.8.2. Stromingen in de psychotherapie.....	20
3.8.3. Relatietherapie (gezinstherapie).....	22
3.8.4. Psychiatrie.....	23
3.9. ZELFHULP.....	23

Dit hoofdstuk behandelt wat in de vakfiche voor 2024 vermeld staat onder:
Ontwikkeling van de mens > Ondersteunings- en externe begeleidingsinstanties bij opvoedingsproblemen (p.14)